

การพัฒนาผู้สืบทอดวัฒนธรรมภูมิปัญญาการแทงหยวกกล้วยทำปราสาทผึ้ง เชิงพุทธบูรณาการของชุมชนในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์*

DEVELOPMENT OF THE WISDOM INHERITOR IN CARVING A WAX CASTLE OUT OF THE BANANA TRUNK IN THE BUDDHIST INTEGRATION OF COMMUNITIES IN LOM SAK DISTRICT, PETCHABUN PROVINCE

พระครูสุตพัชรภรณ์ (มนกมล กิตติญาโณ)*, พระมหาธนเดช สมจิตโต (สมบัติมา)

Phrakhru Sutapatcharaphon (Manakamon Kittiyano)*, Phramaha Tanadech Samachitto (Sombutma)

คณะพุทธศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พ้อขุนผาเมือง เพชรบูรณ์ ประเทศไทย

Faculty Of Buddhism, Pho Khun Pha Muang Buddhist College, Phetchabun, Thailand

*Corresponding author E-mail: makamon62@gmail.com

*Tel: 099-745-5955

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วม ศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ฟื้นฟู และนำเสนอแนวทางการพัฒนาผู้สืบทอดวัฒนธรรมภูมิปัญญาการแทงหยวกกล้วยทำปราสาทผึ้งเชิงพุทธบูรณาการของชุมชนในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพใน 3 ชุมชน จำนวน 60 คน ได้แก่ ชุมชนบ้านท่ากกแก ชุมชนบ้านห้วยปูน และชุมชนบ้านหินโง้น เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก 5 กลุ่ม จำนวน 27 รูป/คน ได้แก่ ผู้นำด้านวัฒนธรรม ผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ปราชญ์ชาวบ้าน และนักท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมและการพัฒนาผู้สืบทอด กำลังเผชิญวิกฤตการลดลงของครูช่างและความสนใจของคนรุ่นใหม่ การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพสามารถขับเคลื่อนร่วมกันได้ใน 3 มิติ คือ มิติด้านทักษะและความรู้ มิติด้านพื้นที่ และโอกาส และมิติด้านพลังเครือข่ายความร่วมมือ ด้านแนวทางการอนุรักษ์ฟื้นฟูภูมิปัญญา ไม่ใช่การรักษาแบบต๊ะต้อมไม่ได้ แต่เป็นการอนุรักษ์ที่ผสมผสานเข้ากับวิถีชีวิต ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และดัดแปลงลดทอนดั้งเดิมผสมผสานกับสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนา ขับเคลื่อนผ่านกิจกรรมหลัก ได้แก่ การแทงหยวกกล้วย การทำปราสาทผึ้ง การแห่ปราสาทผึ้ง และการบูรณาการความร่วมมือผ่านเครือข่าย วัด บ้าน โรงเรียน ภาครัฐ โดยมุ่งเน้นการนำหลักพุทธ 5 มาบูรณาการ ได้แก่ สุตะมาก เรียนรู้, ธาตา จดจำ, วจสา ประจักษ์, มีทักษะ, มะนัสสาณูปกจิตา พิจารณาปรับใช้, และทิวฐิยา สุปะกวีวิทา เข้าถึงหลักธรรมเรื่องความอดทน สติ และความสามัคคี ซึ่งช่วยให้ผู้สืบทอดสามารถสืบทอดวิชาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การแทงหยวกกล้วย, ปราสาทผึ้ง, พุทธบูรณาการ, การพัฒนาผู้สืบทอด

Abstract

This research aims to study community participation, conservation and restoration approaches, and successor development strategies for the cultural wisdom of banana stalk carving in making Buddhist-integrated wax castles in Lom Sak District, Phetchabun Province. A mixed-methods research

design, combining both quantitative and qualitative approaches, was conducted across three communities: Ban Tha Kok Kae, Ban Huai Poon, and Ban Hin Ngon. Data were collected through in-depth interviews with five key groups: cultural leaders, community leaders, government representatives, local experts, and tourists. The study revealed three key findings: 1) Regarding participation and successor development, the wisdom faces a crisis due to a decline in skilled artisans and waning interest among the younger generation. Sustainable development requires joint efforts across three dimensions: skills and knowledge, space and opportunity, and collaborative networks involving temples, households, schools, and government agencies. 2) In terms of conservation and restoration, the approach emphasizes integration into daily life, the promotion of cultural tourism, and the adaptation of traditional patterns merged with Buddhist symbols - driven by core activities such as banana stalk carving, wax castle making, and wax castle parades. 3) For Buddhist-integrated successor development, the framework incorporates the five Bahussuta principles: learning (Suta), memorization (Dhata), verbal recitation (Vacasa Paricita), mental reflection (Manassnupekkhita), and conceptual clarity (Ditthiya Supatividdha). Access to the principles of patience, mindfulness, and unity, which help successors to sustainably continue the profession and local wisdom.

Keywords: Banana stalk carving, Bee Castle, Buddhist Integration, Successor Development

บทนำ

สังคมไทยในปัจจุบันกำลังเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจและสังคมที่สะท้อนให้เห็นถึงความถดถอยและความเสื่อมโทรมทางจิตใจอันเนื่องมาจากขาดภูมิธรรมและภูมิปัญญาในการปรับตัวให้เท่าทันกระแสโลก ส่งผลให้คนบางส่วนนิยมพัฒนาตนเองตามแนวคิดแบบตะวันตก แต่ในขณะเดียวกันยังมีชุมชนอีกหลายแห่งที่ดำเนินชีวิตอยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมภูมิปัญญาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและสภาพภูมิศาสตร์จนรอดพ้นจากวิกฤติต่าง ๆ มาได้ ด้วยเหตุนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการพัฒนาจึงกำหนดนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการวิจัยเพื่อฟื้นฟูศักยภาพของวัฒนธรรมภูมิปัญญาให้เป็นที่ยอมรับมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทางมานุษยวิทยาวัฒนธรรมที่ว่า วัฒนธรรม คือ ผลผลิตจากการเรียนรู้ เป็นแบบแผนพฤติกรรม และวิถีชีวิตที่สมาชิกในสังคมมีร่วมกันและถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อหล่อหลอมบุคลิกภาพและสร้างอัตลักษณ์เฉพาะอันเป็นเครื่องมือในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม (งามพิศ สัตย์สงวน, 2543)

ปัจจุบัน พบว่า การดำเนินการจัดการศึกษาและการนำวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับใช้ของหน่วยงานวัฒนธรรมท้องถิ่นยังคงมีอุปสรรคอยู่หลายประการ เนื่องจากผู้คนส่วนใหญ่ในสังคมมองว่าวัฒนธรรมภูมิปัญญานั้นไม่มีความทันสมัย ขาดความน่าสนใจ และขาดความต่อเนื่องในการสร้างสรรค์องค์ความรู้ อีกทั้งยังไม่มีระบบการเก็บบันทึก รวบรวมข้อมูล การประมวลผลการวิจัยที่มีประสิทธิภาพ จึงทำให้ผู้คนละเลยและขาดความตระหนักถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว สภาพปัญหานี้สอดคล้องกับรายงานการศึกษาวิจัยในหลายพื้นที่ที่ยังไม่ได้ศึกษาการพัฒนาผู้สืบทอด ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านกำลังเผชิญกับภาวะวิกฤตจากการลดลงของช่างฝีมืออาวุโสและการขาดแคลนผู้สืบทอดรุ่นใหม่ที่มีใจรักอย่างจริงจังจนทำให้มรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้อยู่ในภาวะที่เสี่ยงต่อการเลือนหายไปตามกาลเวลา (ชุดิพงศ์ คงสันเทียะ และ กนิษฐา เรืองวรรณศักดิ์, 2566)

สภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยเฉพาะในพื้นที่ชุมชนบ้านท่ากกแก ชุมชนบ้านห้วยปูน และชุมชนบ้านหินโงน ซึ่งเป็นชุมชนเก่าแก่ที่ยังคงยึดถือประเพณีดั้งเดิมตามประเพณี 12 เดือน ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษชาวลาวหลวงพระบางและเวียงจันทน์ แม้ว่าประชากรในชุมชนเหล่านี้จะยังคงสืบสานวัฒนธรรมภูมิปัญญาการแทงหยวกกล้วยทำปราสาทผึ้งเอาไว้อย่างเหนียวแน่นเพื่อเป็นพุทธบูชาและการอุทิศส่วนกุศลตามคติความเชื่อเรื่องบุญพอบุญเป็น เป็นการปรารถนาถึงการทำพิธี ข้อที่ 3 ของพลีกรรม 5 (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2559) ในทางพระพุทธศาสนา แต่เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวิถีชีวิตสมัยใหม่ วัฒนธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิมดังกล่าวกลับไม่ค่อยได้รับความสนใจในการสืบทอดจากคนรุ่นใหม่ในชุมชนเท่าที่ควร ช่วงที่มีมือที่มีความชำนาญลดน้อยลง และเยาวชนขาดความเข้าใจในคุณค่าของศิลปะพื้นบ้าน ประชากรในพื้นที่ศึกษาจึงตระหนักถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการแสวงหาแนวทางพัฒนาผู้สืบทอดเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการแทงหยวกและการทำปราสาทผึ้งให้คงอยู่กับชุมชนสืบไป

จากเหตุผลและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญในการจัดทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผู้สืบทอดวัฒนธรรมภูมิปัญญาการแทงหยวกกล้วยทำปราสาทผึ้งเชิงพุทธบูรณาการของชุมชนในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์” เพื่อดึงดูดให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ความเป็นท้องถิ่นและร่วมมือร่วมแรงในการทำกิจกรรมสืบทอดวิถีการแทงหยวกและการทำปราสาทผึ้งอย่างมีระบบ โดยประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงแนวคิดและแนวทางที่ชัดเจนในการอนุรักษ์ฟื้นฟูรวมถึงรูปแบบการพัฒนาผู้สืบทอดวัฒนธรรมภูมิปัญญาการแทงหยวกกล้วยทำปราสาทผึ้งเชิงพุทธบูรณาการ สามารถนำผลการศึกษาไปเผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การนำเสนอบทความวิจัยและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มนักวิชาการเพื่อต่อยอดองค์ความรู้ในมิติที่หลากหลายและยังเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจกันในชุมชน และสามารถยกระดับเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นนี้ให้กลายเป็นจุดเด่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้งในระดับท้องถิ่นและต่างประเทศ ซึ่งจะช่วยสร้างอาชีพ กระจายรายได้ และนำไปสู่การอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้สืบทอดวัฒนธรรมภูมิปัญญาการแทงหยวกกล้วยทำปราสาทผึ้งเชิงพุทธบูรณาการของชุมชนในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์ฟื้นฟูภูมิปัญญาการแทงหยวกกล้วยทำปราสาทผึ้งเชิงพุทธบูรณาการของชุมชนในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาผู้สืบทอดวัฒนธรรมภูมิปัญญาการแทงหยวกกล้วยทำปราสาทผึ้งเชิงพุทธบูรณาการของชุมชนในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Methods Research) ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมุ่งเน้นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เช่น พระไตรปิฎก หนังสือ ตำรา รายงานการวิจัย และการศึกษาภาคสนามผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของประชากรในพื้นที่และผู้เกี่ยวข้อง โดยเน้นกระบวนการแสวงหาความร่วมมือและดำเนินกิจกรรมร่วมกันในชุมชน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้แบ่งกลุ่มประชากรออกเป็น 2 ลักษณะหลัก ดังนี้ 1) กลุ่มประชากรตัวอย่างเชิงปริมาณแบบเจาะจงที่กระจายอยู่ตามชุมชนต่าง ๆ ในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 3 ชุมชน ๆ จำนวน 60 คน ได้แก่ ชุมชนบ้านท่ากกแก ชุมชนบ้านห้วยปูน ชุมชนบ้านหินโงน 2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงคุณภาพแบ่งออกเป็น

5 กลุ่ม จำนวน 27 รูป/คน ได้แก่ ผู้นำด้านวัฒนธรรม จำนวน 5 รูป/คน ผู้นำชุมชน จำนวน 6 คน หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 6 คน ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 5 คน นักท่องเที่ยว จำนวน 5 คน

3. วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างเอกสารระบุว่าเป็นการคัดเลือก "กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ" (Key Informant) และตัวแทนของวัด ชุมชน โรงเรียน และภาครัฐ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับวัฒนธรรมประเพณีในพื้นที่อำเภอหล่มสัก เพื่อให้สามารถตอบคำถามวิจัยและให้ข้อมูลเชิงลึกได้ครอบคลุม

4. การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือลักษณะของเครื่องมือใช้ แบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามปลายเปิด แบ่งเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบสัมภาษณ์ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, สถานภาพบรรพชิต

ส่วนที่ 2 ประเด็นคำถามปลายเปิด 3 ตอน ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสรุปเป็นกรอบแนวคิด สร้างแบบสัมภาษณ์ตามประเด็นและขอบเขตของการวิจัย นำแบบสัมภาษณ์เสนอต่อ คณะกรรมการที่ปรึกษางานวิจัย เพื่อตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงความตรงตามเนื้อหา นำแบบสัมภาษณ์ไปเสนอให้ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 รูป/คน พิจารณาตรวจสอบและเสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์สูงสุดก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเวลาตั้งแต่ ตุลาคม พ.ศ. 2568 ถึง กันยายน พ.ศ. 2569 โดยมีกระบวนการเก็บข้อมูลดังนี้ ดำเนินการขอความยินยอมในจริยธรรมในมนุษย์ การสัมภาษณ์เชิงลึกดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มแบบผสมผสาน การสัมภาษณ์ย่อยหรือการสนทนากลุ่ม ดำเนินการร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกตลอดช่วงเวลาทำการวิจัย การวิจัยเชิงปฏิบัติการในภาคสนามโดยรวบรวมข้อมูลผ่านการสังเกตการณ์ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ในการดำเนินกิจกรรมชุมชน 3 กิจกรรมหลัก คือ 1) กิจกรรมการอนุรักษ์ฟื้นฟูการแทงหยวกกล้วย 2) กิจกรรมการอนุรักษ์ฟื้นฟูการทำปราสาทผึ้ง และ 3) กิจกรรมการแห่ปราสาทผึ้ง

6. การวิเคราะห์ข้อมูลการจัดระบบแฟ้มข้อมูลแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นบันทึกการสัมภาษณ์หรือสนทนากลุ่ม และส่วนที่เป็นแบบวิเคราะห์ วิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาควบคู่ไปกับการจัดเก็บข้อมูลอยู่ตลอดเวลา เพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปผลตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ โดยนำเสนอในลักษณะพรรณนาความประกอบภาพถ่าย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้สืบทอดวัฒนธรรมภูมิปัญญาการแทงหยวกกล้วยทำปราสาทผึ้งเชิงพุทธบูรณาการของชุมชนในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

1. การพัฒนาผู้สืบทอดจำเป็นต้องอาศัยการร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งวัด โรงเรียน ชุมชน และองค์กรภาครัฐ โดยผลการวิจัยชี้ว่าวัฒนธรรมนี้กำลังเผชิญภาวะวิกฤตจากการลดลงของครูช่างอาวุโสและความสนใจของคนรุ่นใหม่ การมีส่วนร่วมที่จำเป็นเร่งด่วนต้องขับเคลื่อนร่วมกันใน 3 มิติหลัก

2. ด้านการพัฒนาทักษะและนำองค์ความรู้จากครูช่างมาจัดทำเป็นคู่มือและสื่อดิจิทัล รวมถึงออกแบบหลักสูตรการฝึกหัดจากขั้นพื้นฐานไปจนถึงขั้นสูง (ธัญญา คำมี, 2569) โดยการนำองค์ความรู้ คติความเชื่อ และคุณค่าที่ซ่อนอยู่ใต้ความวิจิตรบรรจงนี้มาเผยแพร่ผ่านสื่อร่วมสมัยที่เข้าถึงง่าย เพื่อให้เยาวชนเกิดความภาคภูมิใจในรากเหง้าของตนเอง (พระครูบวรพัชโสภิต (ศุภสร สุขมา), 2569)

3. ด้านการสร้างพื้นที่และโอกาสบรรจุกิจการแทงหยวกและการทำปราสาทผึ้งเข้าเป็นหลักสูตรท้องถิ่น ในสถานศึกษา และเปิดพื้นที่ในวัดหรือชุมชนให้เป็นศูนย์เรียนรู้ที่มีชีวิต (พระราชพัชรธรรมเมธี (ลักษณะ บุญคำ), แนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้สืบทอดวัฒนธรรมภูมิปัญญาการแทงหยวกกล้วยทำปราสาทผึ้ง, 2569)

4. ด้านกลไกการมีส่วนร่วมในชุมชนผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการนำไปสู่การจัดกิจกรรมร่วมกัน 3 กิจกรรมหลัก ได้แก่ กิจกรรมการอนุรักษ์ฟื้นฟูการแทงหยวกกล้วย, กิจกรรมการอนุรักษ์ฟื้นฟูการทำปราสาทผึ้ง และกิจกรรมแห่ปราสาทผึ้ง เพื่อสร้างความสามัคคี สืบทอดอัตลักษณ์ และมีคุณค่าการยอมรับในสังคมได้จริง (วิชญ์ ปิติศิริวัฒน์, 2569)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์ฟื้นฟูภูมิปัญญาการแทงหยวกกล้วยทำปราสาทผึ้งเชิงพุทธบูรณาการของชุมชนในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

แนวทางในการอนุรักษ์ฟื้นฟูในพื้นที่ที่มีการผสมผสานศรัทธาทางพระพุทธศาสนาเข้ากับภูมิปัญญาช่างพื้นบ้าน โดยสรุป ได้ดังนี้

แนวความคิดบูรณาการหลักพุทธธรรมพหุสูตร 5 ได้แก่ สุตะมาก, ธาตา, วจสา ปะริจิตา, มะนัสสาณูปะกัชิตา, ทิฏฐิยา สุปะกัวิทา มาใช้เป็นกรอบในการเรียนรู้ผ่านกระบวนการ ฟัง คิด ปฏิบัติ เพื่อให้ผู้สืบทอดเข้าใจถึงจิตวิญญาณ และแก่นธรรมที่ซ่อนอยู่ เช่น การฝึกสมาธิ (พระราชพัชรธรรมเมธี (ลักษณะ บุญคำ), แนวทางและขั้นตอนการอนุรักษ์ฟื้นฟูภูมิปัญญาการแทงหยวกกล้วยทำปราสาทผึ้ง, 2569) ความอดทนในการแทงหยวก และการฝึกจิตให้ตั้งมั่นในการทำปราสาทผึ้งเพื่อเป็นพุทธบูชา รวมถึงใช้หลักอปริหานิยธรรมในการประชุมและร่วมรับผิดชอบบริหารจัดการงานบุญในชุมชน

การจัดการมรดกชุมชนดั้งเดิมทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ ชุมชนบ้านท่ากกแก, ชุมชนบ้านห้วยปูน, ชุมชนบ้านหินโง้น ที่ยังคงอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมดั้งเดิมตามฮีต 12 โดยใช้ต้นกล้วยตานีที่ยังไม่ตกเครือมาลุลวดลายโบราณ และประดิษฐ์ดอกผึ้งจากแม่พิมพ์ธรรมชาติดีเพื่อประดับโครงสร้างปราสาท โดยใช้วัดในท้องถิ่น วัดท่ากกแก, วัดเนินสว่างทางหลวง, วัดราษฎร์ประดิษฐ์วราราม เป็นศูนย์กลางในการสืบทอดช่วงเทศกาลออกพรรษา เพื่ออุทิศส่วนกุศล และเพื่อสร้างแรงจูงใจและขับเคลื่อนให้ภูมิปัญญาคงอยู่เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอหล่มสักอย่างยั่งยืน (สุกรี สนิธญาติ, 2569)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาผู้สืบทอดวัฒนธรรมภูมิปัญญาการแทงหยวกกล้วยทำปราสาทผึ้งเชิงพุทธบูรณาการของชุมชนในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางและรูปแบบการพัฒนาผ่านเครือข่ายความร่วมมือในลักษณะบูรณาการ ดังนี้

การพัฒนาผ่านระบบวัด โรงเรียน ชุมชน และองค์กรภาครัฐ นำศิลปะการแทงหยวกและทำปราสาทผึ้งไปจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น บทเรียนสอดแทรกในสาระวิชาศิลปะ และจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ร่วมกับเยาวชนในสถานศึกษา เป็นการยกระดับจากช่างฝีมือไปสู่ช่างสร้างสรรค์ การเสนอแนวทางพัฒนาที่เป็นระบบและมีการรับรองอย่างเป็นทางการยังช่วยสร้างการยอมรับและยกระดับสถานะทางสังคมให้แก่ผู้สืบทอดรุ่นใหม่ ทำให้พวกเขาเกิดความภาคภูมิใจ มีตัวตนในชุมชน และได้รับการเชิดชูเกียรติ เป็นแรงผลักดันทางจิตใจที่สำคัญในการส่งต่อความรู้ไปยังรุ่นต่อไป (คมชัย มีตาบุญ, 2569) โดยมีปราชญ์ชาวบ้านและพระสงฆ์เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ การต่อยอดเชิงสร้างสรรค์และเศรษฐกิจวัฒนธรรม เพื่อพัฒนารูปแบบและเทคนิคการแทงหยวกประยุกต์ร่วมกับวัสดุสมัยใหม่เพื่อใช้งานได้หลากหลายขึ้น โดยการเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน และนำประเพณีการแห่ปราสาทผึ้งและภูมิปัญญาท้องถิ่นไปบรรจุเป็นกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะและการท่องเที่ยว เช่น โครงการชุมชนท่องเที่ยวสร้างความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ ไม่ให้รากเหง้าทางวัฒนธรรมนี้สูญหายไป (พระครูสุภัทรพัชรเขต (ไพศาล ท้าวเงิน), 2569) ดึงดูดนักท่องเที่ยว สร้างรายได้เสริมกลับคืนสู่เศรษฐกิจฐานรากของชุมชนอย่างยั่งยืน (วิศัลย์ โฆษิตานนท์, 2569)

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า สภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาผู้สืบทอดวัฒนธรรมภูมิปัญญาการแทงหยวกกล้วยทำปราสาทผึ้งเชิงพุทธบูรณาการของชุมชนในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ มีกลไกสำคัญ คือ การร่วมมือกันระหว่างวัด บ้าน โรงเรียน และภาครัฐ โดยมีความต้องการของชุมชนเป็นแรงขับเคลื่อนภายใน

ที่สำคัญอันเนื่องมาจากค่านิยม จารีตประเพณี และความผูกพันต่อกลุ่มชาติพันธุ์ไทหล่มที่สืบเชื้อสายมาจากลาว หลวงพระบางและเวียงจันทน์ ซึ่งเหนียวแน่นอยู่กับประเพณีฮีต 12 โดยเฉพาะประเพณีการแห่ต้นฝิ่งหรือต้นปราสาทฝิ่ง ในบุญออกพรรษา การอภิปรายผลในด้านการร่วมคิดและตัดสินใจ พบว่า การสะท้อนปัญหาจากเวทีชุมชนทำให้ทราบว่า ภูมิปัญญานี้อยู่ในภาวะวิกฤตจากการขาดระบบจัดเก็บข้อมูลที่ดีและครูช่างลดลง โดยแนวคิดการมีส่วนร่วม การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนต้องเริ่มต้นจากการให้ประชาชนร่วมศึกษาค้นคว้าปัญหารวมถึงสาเหตุด้วยตนเอง ขณะที่ด้านการร่วมปฏิบัติการ ชุมชนบ้านท่ากกแก ชุมชนบ้านห้วยปูน และชุมชนบ้านหินโง่น ได้แสดงออกถึงพลังความร่วมมือตามหลักสังคหวัตถุ 4 และอปริทานิยธรรม โดยการสละแรงกายและทรัพยากรส่วนตนเพื่อช่วยกัน ประดิษฐ์ต้นฝิ่งและปราสาทฝิ่งตามคุ้มวัดต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกัน การมีส่วนร่วมในประเพณีแห่ปราสาทฝิ่งเกิดจากความศรัทธาและความสามัคคีเป็นที่ตั้ง และในมิติด้านการรับผลประโยชน์ ชุมชนได้รับอันานิสงส์ทั้งด้านจิตใจ ตามคติ ปุพเพตพลี ในพระพุทธศาสนา ประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการยกระดับเป็นชุมชนท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ บนฐานอัตลักษณ์ ปัญหาสำคัญที่พบจากการประเมินผล คือ ความจำกัดด้านงบประมาณท้องถิ่นว่าการจัดงาน แห่ปราสาทฝิ่งมักจะประสบปัญหาการขาดแคลนช่างและงบประมาณที่เพิ่มขึ้นทุกปี ภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องเข้ามาหนุนเสริมอย่างเป็นระบบ

2. จากผลการศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์ฟื้นฟูภูมิปัญญาการแทงหยวกกล้วยทำปราสาทฝิ่งเชิงพุทธบูรณาการ พบว่า ชุมชนและหน่วยงานด้านวัฒนธรรมได้ดำเนินงานบนหลักการอนุรักษ์สมัยใหม่ที่ไม่ใช่การเก็บรักษาในลักษณะที่แตะต้องไม่ได้ แต่เป็นการปรับเปลี่ยนทัศนคติเพื่อให้ภูมิปัญญาสามารถผสมผสานเข้ากับวิถีชีวิตและระบบเศรษฐกิจ ปัจจุบันได้อย่างคล่องตัว แนวทางสำคัญประการแรก คือ การสงวนรักษาคุณค่าเชิงช่างเครื่องสด ซึ่งช่างแทงหยวกในอำเภอหล่มสักยังคงเอกลักษณ์การเลือกใช้วัตถุดิบดั้งเดิม คือ ต้นกล้วยตานีสาวที่ไม่ตกเครือ เนื่องจากเนื้อนุ่ม ชุ่มน้ำ แกะสลักง่าย และเมื่อกาบกล้วยเหี่ยวจะเปลี่ยนเป็นสีเหลืองทองสวยงาม สอดคล้องกับข้อค้นพบของ พระครูวัชร สุวรรณพร (ลูกซุบ เกตุเขียว) และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างพื้นที่ศิลปะและรูปแบบอนุรักษ์การแทงหยวก จังหวัดเพชรบุรี” พบว่า เอกลักษณ์ของสกุลช่างเมืองเพชรบุรี และการรักษาลวดลายไทยพื้นฐาน เช่น ลายกระจัง ลายฟันปลา และลายกนกเปลว โดยใช้วิธีการแทงมีดสด โดยไม่ใช่แบบทาบหรือร่างแบบล่วงหน้า (พระครูวัชร สุวรรณพร (ลูกซุบ เกตุเขียว) และคณะ, 2568) ซึ่งเป็นการสะท้อนทักษะขั้นสูงของช่างสิบหมู่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาโนชญ์ เจริญดี และคณะ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องศิลปะการแทงหยวก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา” พบว่า นอกจากนี้ยังมีการนำลวดลายสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนา เช่น ธรรมจักร มาสอดแทรกเพื่อสื่อถึงการบูชาธรรม (มาโนชญ์ เจริญดี และคณะ, 2568) แนวทางประการต่อมา คือ การฟื้นฟูกรรมวิธีการประดิษฐ์ดอกฝิ่ง โดยการดัดแปลงลายซี่ฝิ่งแท้และใช้แม่พิมพ์จากธรรมชาติ เช่น ฝองมะละกอดิบ ลูกโพธิ์ทะเล หรือฝองมะนาว นำไปแช่น้ำเย็นจัดก่อนจุ่มเพื่อหล่อเป็นดอกฝิ่งประดับบนเรือนยอดปราสาท และข้อเสนอแนะในการจัดเก็บรักษาซี่ฝิ่งอย่างประหยัดและคุ้มค่าที่สุด แนวทางสุดท้าย คือ การขยายพื้นที่สร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม โดยนำศิลปะการแทงหยวกกล้วยไปเปิดพื้นที่สาธารณะผ่านถนนคนเดินไทหล่ม และปรับเปลี่ยนทัศนคติจากการใช้ในงานอวมงคล (งานศพ) มาสู่การประยุกต์ใช้ในงานมงคลและกิจกรรมร่วมสมัย เช่น ประเพณีจาสรงน้ำพระ ตกแต่งกระทง พวงมาลา หรือโคมไฟตกแต่งสถานที่ อันเป็นการเชื่อมโยงอดีต ปัจจุบัน และอนาคตให้คงอยู่คู่กับสังคมไทหล่มได้อย่างยั่งยืน

3. ข้อเสนอแนะทางการพัฒนาผู้สืบทอดวัฒนธรรมภูมิปัญญาการแทงหยวกกล้วยทำปราสาทฝิ่งเชิงพุทธบูรณาการของชุมชนในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการประมวลผลจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมผ่าน 3 กิจกรรมหลัก คือ การอนุรักษ์ฟื้นฟูการแทงหยวก การอนุรักษ์ฟื้นฟูการทำปราสาทฝิ่ง และกิจกรรมการแห่ปราสาทฝิ่ง โดยได้ข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์ที่สำคัญ 3 ประการ แนวทางแรก คือ การพัฒนาศักยภาพผู้สืบทอด โดยบูรณาการหลักพุทธสูตร 5 ในพระพุทธศาสนา เริ่มจากการสร้างจิตสำนึกและการเรียนรู้ สุตะมาก ผ่านประสบการณ์ตรง

และการฟังสอนจากปราชญ์ชาวบ้าน การจดจำรูปและนัยของคุณค่าความดีงาม ธาตา การพัฒนาทักษะการสื่อสาร เพื่ออธิบายและสาธิตถ่ายทอดแก่ผู้อื่น วจสา ประจิตา การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ปรับใช้รวดเร็วและเทคนิค ให้สอดคล้องกับนวัตกรรมสมัยใหม่โดยไม่สูญเสียแก่นแท้ มนะสสานุเปกขิตา และการเข้าถึงจิตวิญญาณแห่งธรรม ภายในงานช่าง คือ การมีสมาธิ ความอดทน และสติในการทำงาน ภูมิฐยา สุปะฏิวิทา แนวทางประการที่สอง คือ การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้โรงเรียนและชุมชนเป็นฐานโดยเสนอให้สถาบันการศึกษาในพื้นที่ เช่น โรงเรียน บ้านน้ำก้อ โรงเรียนบ้านท่าโก และครูศูนย์การเรียนรู้ตำบลตาลเดี่ยว ร่วมมือกับคณะสงฆ์จัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และบทเรียนสอดคล้องตามหน่วยการเรียนรู้ในสาระวิชาศิลปะตลอดจนหัตถศึกษา และเปิดพื้นที่ของวัดท่ากกแก วัดเนินสว่างทางหลวง และวัดราษฎร์ประดิษฐ์วราราม เป็นศูนย์เรียนรู้ที่มีชีวิตเพื่อส่งเสริมให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วม เป็นลูกมือฝึกหัดตั้งแต่ยังเยาว์ สอดคล้องกับแนวทางการถ่ายทอดประเพณีในงานวิจัยของ ปรีชา ดาวเรือง และพีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ ได้วิจัยเรื่อง “กระบวนการอนุรักษ์ประเพณีการแห่ประสาธผิ้ง ตำบลหนองปรือ อำเภอนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี” พบว่า แนวทางประการสุดท้าย คือ การหนุนเสริมเชิงนโยบายและเทคโนโลยี โดยหน่วยงาน ภาครัฐ เช่น วัฒนธรรมจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องร่วมกันพัฒนาระบบจัดเก็บฐานข้อมูล ประมวลผล ลวดลายและคติความเชื่อผ่านสื่อดิจิทัลและระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อสร้างช่องทางการเรียนรู้แก่คนรุ่นใหม่ (ปรีชา ดาวเรือง และพีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์, 2554) ตลอดจนบรรจุแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทลื้อเข้าเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอเพื่อพัฒนาอาชีพและรายได้อย่างเป็นธรรม แก่ผู้สืบทอด อันเป็นการดำรงรักษาเอกลักษณ์ของชาติสาขางานช่างฝีมือดั้งเดิมที่ขึ้นทะเบียนมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 ให้คงอยู่คู่กับชุมชนอำเภอลำสักอย่างยั่งยืน

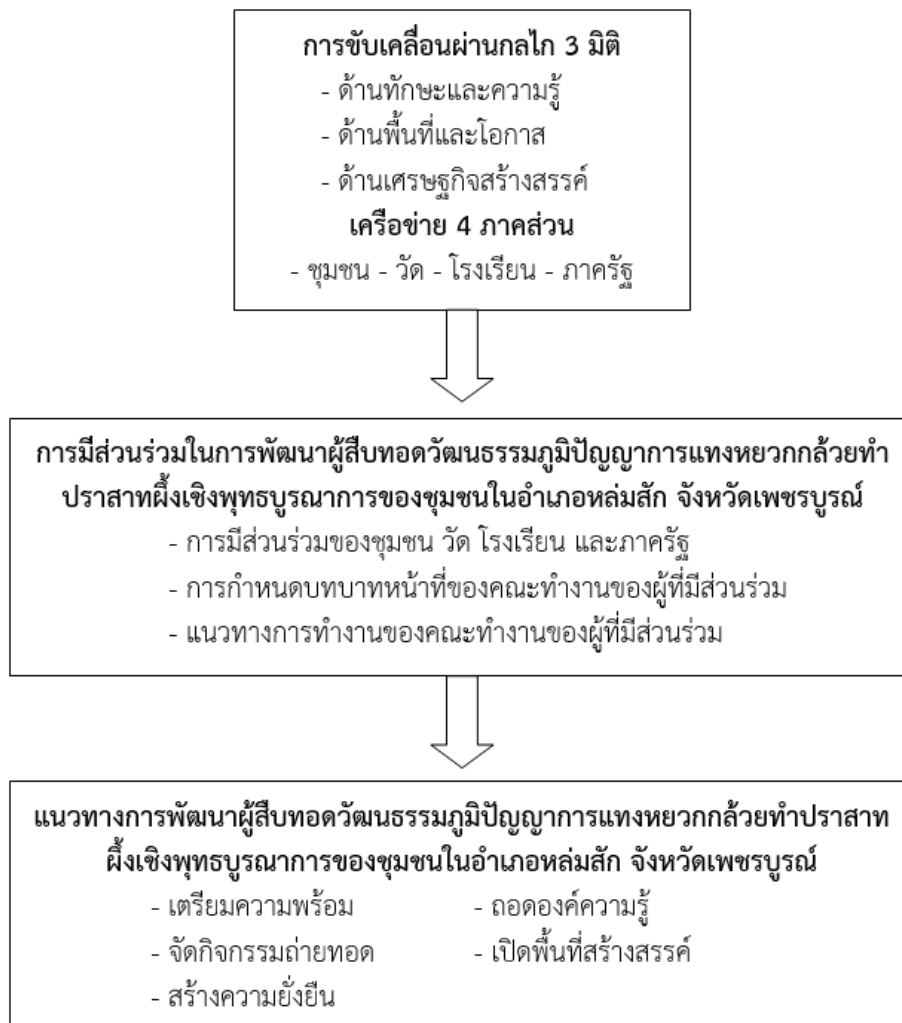
องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผู้สืบทอดวัฒนธรรมภูมิปัญญาการแทงหยวกกล้วยทำปราสาทผึ้งเชิงพุทธบูรณาการ ของชุมชนในอำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์” ทำให้ผู้วิจัยค้นพบองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย แนวทางการพัฒนาผู้สืบทอดวัฒนธรรมภูมิปัญญาการแทงหยวกกล้วยทำปราสาทผึ้งเชิงพุทธบูรณาการของชุมชนในอำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งอธิบายในรายละเอียด ดังนี้ ด้านเสนอแนวทางการพัฒนาผู้สืบทอดวัฒนธรรมภูมิปัญญาการแทงหยวกกล้วยทำปราสาทผึ้งเชิงพุทธบูรณาการของชุมชนในอำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า 1) การพัฒนาผู้สืบทอดไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการถ่ายทอดทักษะ หรือเทคนิคทางกายภาพเท่านั้น แต่เป็นการน้อมนำหลักพุทธธรรมเข้ามามีบทบาทร่วมกันในการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการลงมือแทงหยวก ซึ่งเป็นงานศิลปะที่ละเอียดอ่อน มาเป็นเครื่องมือในการฝึกจิตให้เกิดสมาธิ มีสติ และสร้าง ความเพียรพยายามในการทำงานร่วมกันเป็นทีม ในขณะเดียวกันยังมีการสอดแทรกคตินิยมเรื่องความอนิจจัง ผ่านความจริงของวัฏธรรมชาตอย่างหยวกกล้วยและขี้ผึ้ง ที่แม้จะถูกรังสรรค์ขึ้นอย่างวิจิตรบรรจงเพื่อถวายเป็น พุทธบูชา แต่ท้ายที่สุดย่อมต้องแปรเปลี่ยนและย่อยสลายไปตามกาลเวลา การเชื่อมโยงมิติทางจิตวิญญาณนี้ จะช่วยให้เยาวชนผู้เรียนไม่เพียงแต่ได้รับทักษะฝีมือ แต่ยังได้ซึมซับความร่มเย็นและคุณค่าของพระพุทธศาสนา ไปพร้อมกัน 2) แนวทางนี้ได้ใช้กลไกความร่วมมือบูรณาการร่วมกันตามแนวทางของวัด ชุมชน โรงเรียน และหน่วยงาน ภาครัฐ เพื่อเปลี่ยนภูมิปัญญาที่เคยอยู่เฉพาะตัวบุคคลให้กลายเป็นระบบการเรียนรู้ของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำทางจิตวิญญาณ โดยเปิดพื้นที่วัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้แบบ และเอื้อเพื่อ ทรัพยากรสถานที่ ผู้นำชุมชนและปราชญ์ชาวบ้าน ทำหน้าที่บริหารจัดการ รวบรวมองค์ความรู้ จัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ และเป็นต้นธารในการลงมือทำเพื่อส่งต่อทักษะฝีมือช่าง โรงเรียนเข้ามาช่วยจัดระบบการถ่ายทอดความรู้ให้ทันสมัย โดยนำภูมิปัญญาการแทงหยวกและการทำปราสาทผึ้งเข้าสู่หลักสูตรท้องถิ่นหรือกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ หน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด เป็นต้น หน่วยงานเหล่านี้คอยให้

การสนับสนุนในด้านงบประมาณ และให้คำปรึกษาการจัดเวทีประกวดในเทศกาลประจำปีและช่วยยกระดับให้ภูมิปัญญานี้กลายเป็นจุดขายด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 3) เพื่อให้แนวทางการพัฒนาเกิดผลสัมฤทธิ์จริงงานวิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่เกี่ยวเนื่องกันไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมความพร้อมและรวบรวมทุนทางสังคม โดยการลงพื้นที่สำรวจและจัดทำฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นในอำเภอหล่มสักเพื่อเชิญชวนมาร่วมกำหนดเป้าหมายการสืบสาน ขั้นตอนที่ 2 การถอดองค์ความรู้ โดยให้ปราชญ์ชาวบ้านสาธิตเทคนิคการเลือกกล้วยตานี การดูแลรักษาหยวกไม่ให้ดำ ลวดลายดั้งเดิม และการหล่อดอกผึ้ง เพื่อบันทึกจัดเก็บเป็นคู่มือและสื่อการเรียนรู้ที่เข้าใจง่าย ขั้นตอนที่ 3 การจัดกิจกรรมถ่ายทอดและบ่มเพาะผู้สืบทอด ผ่านการจัดเรียนการสอนแบบปฏิบัติจริงในบรรยากาศที่เงียบสงบของวัด ให้เยาวชนได้จับมิดแท่งหยวกจริงโดยมีปราชญ์คอยจับมือทำอย่างใกล้ชิด ขั้นตอนที่ 4 การเปิดพื้นที่สร้างสรรค์และสร้างคุณค่า โดยส่งเสริมให้ผู้สืบทอดรุ่นใหม่้นำปราชญ์และงานหยวกกล้วยที่ฝึกฝนไปใช้งานจริงในงานบุญประเพณีระดับชุมชนและจังหวัด เพื่อสร้างความภาคภูมิใจและการยอมรับในสังคม ขั้นตอนที่ 5 การสร้างความยั่งยืนและการจัดตั้งเครือข่าย ด้วยการรวมกลุ่มคนรุ่นใหม่พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีการประยุกต์ใช้งานแท่งหยวกและดอกผึ้งเข้ากับงานสร้างสรรค์สมัยใหม่ เช่น งานตกแต่งสถานที่ในพิธีมงคลและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อสร้างรายได้เสริมและทำให้ภูมิปัญญาสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

สรุปและข้อเสนอแนะ

เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับเสนอแนวทางการพัฒนาผู้สืบทอดวัฒนธรรมภูมิปัญญาการแทงหยวกกล้วย ทำปราสาทผึ้งเชิงพุทธบูรณาการของชุมชนในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ และสังคมโดยรวมสำหรับการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปประยุกต์ใช้ คณะผู้วิจัยจึงแบ่งข้อเสนอแนะออกเป็น 2 ส่วน คือ นำเสนอข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการนำผลการวิจัยไปปฏิบัติสำหรับผู้เกี่ยวข้อง และข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปปฏิบัติควรมุ่งเน้นการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนอย่างเป็นรูปธรรม โดยวัดเป็นพื้นที่เป็นศูนย์เรียนรู้มีชีวิตพร้อมแทรกหลักสูตรพุทธบูรณาการผ่านกระบวนการแทงหยวกและการประดิษฐ์ดอกผึ้ง ชุมชนและประชาชนชาวบ้านควรรวมกลุ่มจัดตั้งเครือข่ายช่างรุ่นเยาว์ให้คนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้จากวิถีชีวิตจริง ควบคู่ไปกับการปลูกและจัดสรรวัตถุดิบต้นน้ำอย่างกล้วยตานีให้เพียงพอต่อการใช้งาน โรงเรียนควรนำองค์ความรู้ไปบรรจุลงในหลักสูตรท้องถิ่น ดึงประชาชนชาวบ้านมาเป็นวิทยากรถ่ายทอดทักษะปฏิบัติจริง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมถึงภาครัฐควรบรรจุประเด็นไว้ในแผนพัฒนาอย่างยั่งยืน จัดสรรงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนต่อยอดการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อร่วมสมัยและยกระดับงานประเพณีออกพรรษาแห่งปราสาทผึ้งของไทหล่มสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมระดับสากล เพื่อสร้างรายได้และแรงจูงใจทางเศรษฐกิจให้แก่ผู้สืบทอด ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรขยายขอบเขตการศึกษาเปรียบเทียบกับชาติพันธุ์กับกลุ่มวัฒนธรรมใกล้เคียงหรือสกุลช่างภาคกลางอย่างจังหวัดเพชรบุรี เพื่อให้เห็นพลวัตและการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมที่ชัดเจนขึ้น พร้อมทั้งเพิ่มการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมหมวดอื่น เช่น สาราณียธรรม 6 เพื่อสร้างความสมานฉันท์ในการบริหารจัดการเครือข่ายชุมชน อีกทั้งควรร่วมกันพัฒนาเทคโนโลยีคลังข้อมูลดิจิทัลเพื่อบันทึกขั้นตอนและลวดลายเครื่องสดดั้งเดิมไม่ให้สูญหาย และศึกษาวิจัยแนวทางการยกระดับศิลปะการแทงหยวกกล้วยสู่งานเศรษฐกิจสร้างสรรค์และผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย ซึ่งจะช่วยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ กระตุ้นการท่องเที่ยว นานา และสร้างแรงจูงใจให้คนรุ่นใหม่หันมาร่วมอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมนี้อย่างยั่งยืนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่สนับสนุนงบประมาณการวิจัยรหัสโครงการ 4828492 สัญญาเลขที่ ว. 048/2569

เอกสารอ้างอิง

- คมชัย มีตาบุญ. (19 ก.พ. 2569). แนวทางการพัฒนาผู้สืบทอดวัฒนธรรมภูมิปัญญาการแทงหยวกกล้วย ทำปราสาทผึ้ง. (พระครูสุตพัชราภรณ์, ผู้สัมภาษณ์)
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2543). หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: รามการพิมพ์.
- ชุดิพงศ์ คงสันเทียะ และกนิษฐา เรืองวรรณศักดิ์. (2566). ภูมิปัญญาท้องถิ่นศิลปะการแทงหยวกกล้วยของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี. วารสารศิลปและวัฒนธรรมกลุ่มแม่น้ำมูล, 12(2), 68-82.
- ธัญญา คำมี. (14 ก.พ. 2569). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้สืบทอดวัฒนธรรมภูมิปัญญาการแทงหยวกกล้วย ทำปราสาทผึ้ง. (พระมหาธนเดช สมจิตโต, ผู้สัมภาษณ์)
- ปรีชา ดาวเรือง และพิรสิทธิ์ คำนวนศิลป์. (2554). กระบวนการอนุรักษ์ประเพณีการแห่งปราสาทผึ้ง ตำบลหนองปรือ อำเภอหนองปรือ. วารสารการบริหารท้องถิ่น, 5(2), 13-21.
- พระครูบวรพัชโสภิต (ศุภพร สุขมา). (7 ก.พ. 2569). แนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้สืบทอดวัฒนธรรมภูมิปัญญาการแทงหยวกกล้วยทำปราสาทผึ้ง. (พระมหาธนเดช สมจิตโต, ผู้สัมภาษณ์)

- พระครูวัชรสุวรรณาท (ลูกซุบ เกตุเขียว) และคณะ. (2568). การสร้างพื้นที่ศิลปะและรูปแบบอนุรักษ์การแทงหยวก จังหวัดเพชรบุรี. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(4), 681-703.
- พระครูสุภัทรพัชรเขต (ไพศาล ท้าวเงิน). (7 ก.พ. 2569). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้สืบทอดวัฒนธรรมภูมิปัญญา การแทงหยวกกล้วยทำปราสาทผึ้ง. (พระครูสุตพัชรภรณ์, ผู้สัมภาษณ์)
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2559). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 36). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ผลิธรรมในเครือบริษัทเพ็ทแอนด์โฮม จำกัด.
- พระราชพัชรธรรมเมธี (ลักษณะ บุญคำ). (7 ก.พ. 2569). แนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้สืบทอดวัฒนธรรม ภูมิปัญญาการแทงหยวกกล้วยทำปราสาทผึ้ง. (พระครูสุตพัชรภรณ์, ผู้สัมภาษณ์)
- _____. (7 ก.พ. 2569). แนวทางและขั้นตอนการอนุรักษ์ฟื้นฟูภูมิปัญญาการแทงหยวกกล้วยทำปราสาทผึ้ง. (พระครูสุตพัชรภรณ์, ผู้สัมภาษณ์)
- มานิชญ์ เจริญดี และคณะ. (2568). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องศิลปะการแทงหยวกสำหรับนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา. วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร, 8(3), 354-367.
- วิศัลย์ โฆษิตานนท์. (19 ก.พ. 2569). แนวทางและขั้นตอนการดำเนินการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้สืบทอด วัฒนธรรมภูมิปัญญาการแทงหยวกกล้วยทำปราสาทผึ้ง. (พระครูสุตพัชรภรณ์, ผู้สัมภาษณ์)
- วิชญ์ ปิติศิริวัฒน์. (7 ก.พ. 2569). แนวทางและขั้นตอนการดำเนินการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้สืบทอด วัฒนธรรมภูมิปัญญาการแทงหยวกกล้วยทำปราสาทผึ้ง. (พระมหาธนเดช สมจิตโต, ผู้สัมภาษณ์)
- สุกรี สนธิญาติ. (14 ก.พ. 2569). แนวทางและขั้นตอนการอนุรักษ์ฟื้นฟูภูมิปัญญาการแทงหยวกกล้วยทำปราสาทผึ้ง. (พระมหาธนเดช สมจิตโต, ผู้สัมภาษณ์)